

İNFORMASIYA FUNKSIYASI KİTABXANA-İNFORMASIYA FƏALİYYƏTİNİN ƏSAS AMİLİDİR

Esmira Zərbaliyeva

BDU, Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin tyutoru

Informasiyalaşdırılmış cəmiyyətin yaradılması və daha da təkmilləşdirilməsi bilavasitə kommunikasiya sistemləri, informasiyanın alınması işlənməsi və verilməsi prosesi ilə əlaqədar olduğundan müasir cəmiyyətdə hər cür informasiyanı cəmiyyət üzvləri arasında saxlayan, onu əsrdən əsrə, nəsildən nəsələ ötürməklə informasiya daşıyıcısı kimi fəaliyyət göstərən kitabxana sistemləri mühüm vəzifə daşıyır. Ona görə də müasir informasiya cəmiyyətində kitabxana işi ilə informasiya arasında çox sıx, qarşılıqlı əlaqələr meydana çıxıb formalaşır ki, bunları bir-birindən ayrılıqda düşündürmək hər iki sahənin inkişafına mane ola bilər.

Informasiya elmi-texniki tərəqqinin, elmi kəşflərin əsas bazası olmaqla bütün cəmiyyətin təşkilində aparıcı qüvvə olan yeni insanın yetişməsində, formalaşmasında, təhsil və tərbiyəsində öncül rol oynayan bir vasitəyə çevrilmişdir. İnformasiya cəmiyyətinin inkişafında mühüm rol oynayan informatika elminin alimləri informasiya texnologiyalarını mühüm amil hesab etsələr də informasiya cəmiyyəti kitabxanasız keçinə bilməz. Cəmiyyətin sosial institut kimi formalaşdırdığı kitabxanaların əsas sosial funksiyası da informasiya funksiyasıdır.

Sosial funksiya kitabxanaların xarici aləmlə, cəmiyyətlə əlaqələri, cəmiyyətin inkişafına təsiri, öz növbəsində isə cəmiyyətin kitabxana fəaliyyətinə təsiri kimi başa düşülməlidir. Sosial funksiya cəmiyyətin təlabatına uyğun formalaşır və bu təlabatın həyata keçirilməsinə xidmət edir. Belə ki, kitabxananın funksiyaları içərisində onun sosial funksiyası mühüm yer tutur. Hazırda bu funksiya daha böyük əhəmiyyət kəsb etməkdədir. Çünki XX əsrin 50-ci illərindən etibarən sənəd informasiyasına olan təlabat elə yüksək səviyyəyə çatmışdır ki, bu təlabatı ödəmək üçün cəmiyyətdə informasiya orqanları heç bir cəhdlə kitabxanaları əvəz edə bilmirdi. Bu yalnız sosial və texnoloji funksiyaların mükəmməl şəkildə qarşılıqlı formada fəaliyyət göstərdiyi kitabxanalarda mühüm idi.

Həm texnoloji, həm informasiya funksiyasının qarşılıqlı tətbiqi sayəsində kitabxanalarda fəaliyyət məzmununda, oxucuya xidmət prosesində yeniliklər baş verdi. Kitabxanalara texnikanın sürətli tətbiqi ilə əlaqəli olaraq ənənəvi sənəd toplusu ilə yanaşı, elektron informasiya daşıyıcıları da yaranıb fond da yer almağa başladı və əsrin sonunda, demək olar ki,

kitabxanaların həcmcə az, lakin məlumat çoxluğuna görə böyük tutumlu vəsaitinə çevrildi. Bu proses bütün ölkə kitabxanalarını sürətlə bürüməyə başladığı üçün avtomatlaşdırma və kompüterləşdirilmə prosesləri zəruri hal kimi kitabxana proseslərinə tətbiq edilməyə başladı. Bu proseslər isə informasiya funksiyasının ön plana keçməsinə, kitabxanaşünaslıq eminin bir sıra elmlərlə olduğu kimi sosiologiya elmi ilə də qarşılıqlı araşdırmalar apararaq gəlinən elmi nəticələrin tətbiqi barədə zəruri tələbat yaratmasına səbəb oldu.